

tori în formațiile amatoare. Modalitatea specifică genului — și s-a insistat asupra acestui specific — corespunde azi, nemijlocit, receptivității publicului contemporan. Acestui spectactor contemporan nu se cuvine să-i dăm o piesă scurtă *bună*, cînd vine la teatru, și o piesă scurtă *proastă*, cînd joacă teatru. În acest context, s-a precizat deosebirea importantă dintre conceptul, valoros, de teatru de amatori și cel, nociv, de amatorism, în înțelesul de diletantism. Demonstrîndu-se că lipsa valorii artistice anulează intențiile educativ-politice ale unei scrieri sau reprezentatii, discuțiile s-au înscris în consensul exigenței, cerîndu-li-se dramaturgilor, în primul rînd, să investigheze, prin piesa scurtă, aspecte esențiale ale realității, ale conștiinței sociale, să răspundă, prin aceste scrieri, de un calibru aparte, la întrebări majore ale epocii. Coloeviul a dovedit din plin utilitatea temei propuse, date fiind, pe de o parte, importanța acestui tip de spectacol în formarea și atragerea spectatorilor la teatru, pe de alta, „foamea” de piese scurte manifestată în rîndul celor peste 5000 de formații de artiști amatori. S-a arătat că teatrul scurt reprezintă o mare sursă de îmbogățire a repertoriului, că este genul cel mai apt să stimuleze strîngerea

legăturilor dintre arta profesionistă și manifestările artiștilor amatori, lărgind cîmpul experiențelor și sporind eficiența educativă a spectacolului teatral. Dar, repertoriul „scurt”, ca atare, n-a fost analizat cu pertinență în liniile lui ideologice și artistice. Din bibliografia inițială n-a mai rămas în atenția participanților la discuții decît un extras, și acesta mai mult decît discutabil, care, însă, surprinzător, n-a fost luat în seamă, pentru a fi supus judecăților critice de rigoare.

Concluziile au desenat, cu fermitate, ideea că dialogul în jurul piesei, al teatrului scurt, abia s-a inaugurat; că însăși suita spectacolelor aduse la Oradea, ca mostre, a demonstrat că problema teatrului scurt este acută. Formă eficientă a educației prin artă, formă veche și nobilă — neglijată serios și păgubitor în ultimele stagioni — formă accesibilă, de artă deschisă, pe deplin angajată, vizînd direct, laconic, conștiințele, teatrul scurt a fost dezbătut în capitala Bihorului doar în datele lui generale. O dezbatere și mai largă, concentrînd forțe responsabile, proeminente, se arată, azi, imperios necesară.

Mira Iosif

Formule scenice inedite

■ CRĂCIUN
PARASCA

în teatrul de amatori din județul Bihor*

Într-o discuție despre formule și modalități scenice noi în teatrul de amatori din județul Bihor, unde ființează peste o sută de formații, aș porni de la o problemă deseori abordată, aici, și cu alte prilejuri, și anume, calitatea pieselor de teatru scurt.

Personal, susțin că nu poate fi vorba de o penurie de piese scurte, chiar dacă unele, și nu puține, cu toată generozitatea ideilor conținute, sînt sub nivelul minimei exigențe artistice. Mai mult, aș spune că putem oricînd

realiza o listă de texte dramatice contemporane într-un act, eficiente în educația etică și estetică a publicului de la orașe și sate.

Autorii dramatici rămîn, însă, datori la unele capitole, care vizează problematica tineretului (privită unilateral, exclusiv critic), educația ateist-științifică (piese puține, insuficiente pentru o opțiune). Din păcate, nici piesa inspirată din viața satului nu este, în multe cazuri, ancorată în realitățile contemporane, mutațiile social-economice produse aici nefiînd surprinse dramatic, ci descriptiv. În plus, autorii nu țin seama de niște elemente de care depinde opțiunea instructorului

* Comunicare prezentată la colocviul din Săptămîna teatrului scurt.

intimă, interiorizată repertoriului, cum ar fi: distribuția (personaje multe); lungimea unor replici (1—2 pagini); indicarea unui mobilier special, care fixează interpretii într-un singur loc, de la un capăt la altul al spectacolului; în sfârșit, o oarecare lipsă de fantezie în alegerea pretextelor unei piese scurte.

Am crede că o piesă scurtă, indiferent de tematică, trebuie scrisă în momente de maximă emoție, cunoscând bine o anumită realitate. Comanda socială trebuie înțeleasă ca o datorie patriotică a creatorului. Cu acest sentiment, autorii noștri pot să realizeze creații dramatice scurte care să rămână multă vreme în conștiința publicului și a interpreților de teatru.

Recunoscând meritele incontestabile ale unor piese, dar și rezistența colectivelor teatrale de amatori în fața altora, am încercat, e adevărat, timid, să rezolvăm pe plan local principalele probleme ale teatrului: creația și interpretarea textului dramatic. Astfel, a fost concretizată o formulă scenică inedită pentru județul nostru, și anume, ceea ce numim *teatru nescris de la Holod*, prezentat în Săptămîna teatrului scurt de la Oradea. Este un teatru-dezbateri a unor subiecte luate din realitatea imediată a comunei, interpretat de chiar liderii de opinie ai colectivității sătești. La numai un an și ceva de la înființare, formația de aici reușește să obțină un premiu II la Finala pe țară a Concursului de teatru de amatori, la Zalău, în februarie 1976.

Care este secretul acestui gen de teatru, care, aici, la noi, are șanse să fie preluat și în alte localități ale județului, cum ar fi Borodul și Betfia?

În primul rând, teatrul nescris presupune un colectiv de interpreți înzestrați cu talentul improvizăției, în măsură să susțină replica nescrisă, spontană. Dialogurile se leagă firese, întrucât interpreții sînt buni cunoscători ai evenimentului care se dezbate în spațiul scenic. Cei de la Holod îndeplinesc aceste condiții. Ei și-au exersat calitățile de-a lungul anilor, prin valorificarea scenică a unor obiceiuri folclorice, obiceiuri în care primează dialogul, expresia și mișcarea spontană, naturală. Am menționa, bunăoară, șezătoarea, nunta, claca etc.

De aici a venit ideea *teatrului nescris*, poartivă posibilităților interpretative ale artiștilor amatori de la Holod și, mai departe, de la Borod și Betfia. La Holod am rezolvat, pe lîngă problema interpretării, cum spuneam, și pe aceea a creației. Într-o perioadă relativ scurtă, pe scena din Holod apar două creații dramatice noi, originale, ceea ce nu-i puțin lucru.

Cine sînt creatorii? Un colectiv de 7—8 oameni, țărani sau muncitori ceferiști, legați sufletește de această localitate. Ei sînt, deopotrivă, creatori și interpreți. Contribuția instructorului — cum îi spunem noi, în mișcarea teatrală de amatori — este minimă. Ea se rezumă la fixarea momentelor dramatice ale spectacolului, restul aparținînd creatorilor

și interpretilor locali. Conținutul teatrului nescris de la Holod nu este altceva decît conținutul vieții locuitorilor comunei. Prima piesă, *Cine poartă vina?*, este povestea unui copil, ajuns adolescent, care, abandonat de părinți, de bunici, neglijat de școală, de organizația U.T.C. și de obște, devine infractor. Cea de-a doua, *Dracul era chiar vecina*, se înscrie în tematica ateist-științifică, combatînd superstițiile și practicile mistice.

Se poate spune că artiștii amatori de la Holod se fac, în spațiul scenic, ecoul opiniei publice a satului, opinie care, exprimată de oameni de cînte și de omenie, are o mare putere de convingere.

O altă formulă care se poate impune este teatrul-document. Experiența pe care o avem, deși o punem pe seama unei singure formații (cea de la Roșia), demonstrează că acest gen este, de asemenea, accesibil neprofesioniștilor. Spectacolele nu pun probleme materiale deosebite; mijloacele de expresie artistică sînt simple, dar conțin o mare încărcătură dramatică. În sfârșit, astfel putem ajunge la creații noi, originale, știut fiind că pe meleagurile județului nostru, ca, dealtfel, în atâtea alte locuri, istoria a consemnat nu puține evenimente importante din lupta pentru libertate națională și dreptate socială a poporului nostru. Prin teatrul-document înțelegem atît colajul de documente istorice pe o temă dată, cît și creația care, pornind de la un document, se constituie într-o partitură originală. La Roșia s-au realizat ambele variante. În cele două piese, *Țăranii* și *Lista de subscripție*, am integrat elemente locale de cultură populară, care nu numai că stimulează participarea afectivă a interpreților-țărani la evenimentele evocate, dar conferă acestora un plus de autenticitate. Am zice că cele două piese par a fi scrise pentru această formație. Ele sînt piese despre țărani, cu interpreți țărani.

Sinceritatea cu care este rostit mesajul creațiilor respective ne face să credem că sîntem în fața unor realizări. Poate că nu toți spectatorii vor fi mulțumiți de spectacolele roșienilor. Avem, însă, convingerea că mulți vor aprecia gestul țăranilor de la Roșia. Mai există un sens al acțiunii lor: peste 30 de oameni învață, odată cu noi, istoria neamului.

